

Bijdragen aan de gemeenschap; bewegend participeren

Voor mijn ogen zag ik het gebeuren: tijdens een mikspel op de basket waren grote jongens en meisjes bezig met een afvalrace. Een wat kleiner meisje genoot van het spannende spektakel. De afstand tot de basket werd gemarkeerd door een grote zwarte omgekeerde ton. Er stond een heel rijtje achter. Het meisje wilde meespelen; twee uitgestrekte handen van een grote knul uit groep acht tilden haar op en pardoes stond ze niet áchter maar óp de ton, om mee te mikken met de rest...

TEKST EN FOTO'S PATRICK LOOIJEN

It takes a village to raise a child', zo zegt een Afrikaans spreekwoord. Wij, de vaksectie bewegingsonderwijs binnen de Openbare Basisschool Overvecht (OBO), houden van dit gezegde omdat het aangeeft aan dat het zinvol is om verbinding te zoeken; dat het zin heeft om een hechte gemeenschap te zijn, waarin wij elkaar kennen,

zien, waarderen, inschakelen, op de hoogte houden en versterken als belanghebbend collectief. Het drukt een gezamenlijke verantwoordelijkheid uit; wij dragen zorg voor onze omgeving en tot die omgeving behoort ook de generatie die nu bezig is om op te groeien. Op school laten wij leerlingen zelf buitenspeelactiviteiten geven. We noemen ze dan OBO-Moves Coach.

▼
Coaches in actie

▲ *Buitenspeelactiviteit op
het schoolplein*

Op de OBO doen wij als leerkrachten, ouders en buurtbewoners ons best om zo'n ondersteunende 'village-gemeenschap' te zijn. De verleiding is groot om dit artikel te beginnen met een somber beeld van Overvecht; om te beginnen bij alle problemen en achterstanden die deze specifieke wijk met zich meebrengt. Maar die somberheid en die uitdaging zijn niet de basis van dit artikel over de nut en noodzaak van sportieve participatie. Wij kijken liever naar de potentie van deze wijk. De basis ligt in de krachtige wil om iets voor elkaar te betekenen.

**Participeren: de rode draad
in het grotere geheel**

Participeren is niet een trucje om achterstanden weg te werken. Om weer aan te sluiten bij de rest. Participeren is een manier om de toon te zetten; om de koers te bepalen. We willen zorgen dat de vernietigende kracht van anonimiteit, vergetelheid, eenzaamheid en onverschilligheid zo min mogelijk vat krijgt op onze kinderen. We willen dat talent, eigenaarschap en verantwoordelijkheidsgevoel een gekoesterde plek krijgen. Dat doen wij op de OBO onder de paraplu van de vreedzame school en de vreedzame wijk. Dat is onze kapstok om te denken en te spreken over gemeenschapszin en participatie.

In de pedagogische visie van De Vreedzame School staat een aantal uitgangspunten centraal:

- het creëren van een positieve sociale en morele norm
- het bevorderen van sociale verbondenheid en gemeenschapszin
- het constructief oplossen van conflicten met behulp van mediatie.

Die gedachte dragen wij op de OBO dan ook breed uit. Kinderen leren in onze vreedzame school dat we positieve en hoge verwachtingen van ze hebben. We leren kinderen om hun mening te geven, hun gevoel te uiten. Om rekening te houden met belangen van anderen en belangen van zichzelf. Leerlingen vervullen

► *Mediatoren zijn
herkenbaar door
middel van een
baseball cap*

diverse taken; ze beslissen mee over de veiligheid binnen de school, zijn betrokken bij acties. Ze doen aan service-learning. Een prachtig onderdeel van de vreedzame school is bijvoorbeeld ook het mediatorschap.

Talentvolle, sociaal bekwame leerlingen worden in groep zeven en acht na een grondige opleiding ingezet bij het oplossen van conflicten binnen de school. Zij hebben binnen de vreedzame school een zeer belangrijke taak bij het opbouwen en onderhouden van de gemeenschap. Een taak waarin we in dit artikel verder niet heel uitgebreid bij stil zullen staan, maar een taak die zeker de moeite waard is om, los van dit artikel, te bestuderen. Zo'n soort taak wilden we ook op het gebied van bewegen.

Participeren: ingevuld vanuit het bewegingsonderwijs

Wij als bewegingsonderwijssectie op de OBO hebben een zeer bewuste plek proberen in te nemen in dit geheel. Want het belang van zo'n

Voorbeeld van een 'Battle' spel

overkoepelend idee van gemeenschapsvorming is ons helder. De praktische vertaling naar ons vakgebied is en blijft een uitdaging. Allereerst realiseren wij ons goed dat bewegen geen haarlemmerolie is voor alle kwalen van onze maatschappij. Causaliteit tussen meer of (beter bewegen) en het oplossen van sociale problemen of het verbeteren van leeromgevingen is lastig aan te tonen. Die claim willen wij dan ook niet maken. Waar wij wel van overtuigd zijn, is dat ons vakgebied kansen biedt. De context van het bewegingsonderwijs en buitenspelen is een veelbelovende context op het gebied van het bieden van pedagogische oefenruimte:

- je mag het bij ons spelonderwijs oefenen voor het echte leven en het is niet erg als er iets mislukt, het is 'maar' spel
- er is veel aandacht voor pedagogische kwaliteit, het aanbod op bewegingsgebied is qua eindverantwoordelijkheid in handen van goed opgeleide professionals
- je kunt op een andere manier bijdragen, een andere manier dan alleen maar cognitief. Bijdragen kan hier bij uitstek ook met je hart en met je lijf
- het voordeel van een spel is dat het een begin en een einde heeft. Dat maakt het overzichtelijk qua tijd.

Daarom hebben wij als vaksectie een leerlingtaak in het leven geroepen op het gebied van bewegen, die past binnen de lijn van de school. Op school hebben wij een buitenspeelproject waarin we vier verschillende soorten spelletjes aanbieden. Variërend van oefenen in je eentje (Skills) naar oefenen met meerdere kinderen (Team-Skills), naar wedstrijdje zonder teambelang (Battle) en wedstrijdje met teambelang (Team-Battle). Deze spelkaarten hebben we zelf ontwikkeld en op maat gemaakt.

Deze spelletjes, die gespeeld worden tijdens de pauze, wilden we bemannen met leerlingen die dan een coachende rol hebben bij zo'n spel. Dat is best een klus. We wilden deze leerlingen niet zomaar in het diepe gooien en het maar uit laten zoeken. De leerlingen die zo'n OBO Moves coach wilden worden hebben gesolliciteerd op hun functie. Vaak met een echte brief en een echt gesprek. Soms hebben we ook leerlingen gevraagd zonder dat ze een brief schreven. Omdat hun sportiviteit binnen de school als het ware een levende sollicitatiebrief was. Niet ieder kind is even handig met woorden... Daarna hebben we deze leerlingen een cursus van drie dagdelen aangeboden. In de cursus besteedden we aandacht aan sociale verwachtingen, bijvoorbeeld dat het belangrijk is om te letten op hoe de deelnemers zich voelen, om te laten merken dat je het fijn vindt dat kinderen bij je komen spelen. Daarnaast hebben

HET GEMEENSTE BASKETBALSPEL OOI

Materiaal:

- Basketbal
- Freeplayer basket
- startstip
- krukje/stoel
- kookwekker
- 8 deelnemers

Moeilijker:

- Gooien vanaf een grotere afstand

Regels:

- Maak een rijtje achter de startstip.
- Om de beurt mik je vanaf de startstip op de basket.
- Als je raak schiet sluit je aan in de rij. Als je mis schiet ga je op de kruk zitten.
- Als je op de kruk zit ben je afhankelijk van de volgende schutter, als die raak ligt lig je uit het spel. Als die mist mag jij door en moet de schutter zelf op de kruk.
- Lukt het je om vier minuten te overleven en ben je nog steeds in het spel dan ben je kampioen!
- Lukt het je om binnen vier minuten als enige over te blijven dan ben je superkampioen!

Makkelijker:

- Gooien vanaf een afstand die dichterbij de basket is.

Sportieve opsteker

Als je een misser sportief accepteert
Als je de schutter niet probeert af te leiden.
Als je een overwinning beleefd viert, zonder dat het ten koste gaat van de verliezers.
Als je andere schutters tips geeft waardoor het mikken beter lukt.
Als je de bal netjes doorgeeft aan de volgende na je eigen schot.

we de kinderen geleerd hoe je omgaat met het materiaal. Hoe zet je een volleybalnet op? Waar berg je de pionnen op? En hoe werkt een freeplayer? Waar vind je de sleutel van het berghok? Et cetera. Ook merkten we dat de kinderen behoefte hadden aan een praktisch stappenplan. Ook dat hebben we ze aangeleerd. De cursus sluiten de deelnemers af met een examen waarin ze alle vaardigheden laten toetsen.

Participeren: praktisch op het plein

Praktisch gezien heeft zich dat als volgt vertaald: voor de pauze haalt de vakleerkracht bewegingsonderwijs een aantal OBO Moves-coaches uit de klas om spelletjes klaar te zetten die te spelen zijn tijdens de pauze. Samen spelen ze deze spelletjes even voor en spreken ze af welke haken en ogen er zitten aan het begeleiden van dit spel. De pleinwacht loopt zijn gebruikelijke ronde met behulp van de leerlingmediatoren, die het gros van de conflicten voor hun rekening nemen. De OBO Moves coaches zijn daarnaast bezig met het spelaanbod en de vakleerkracht houdt een oogje in het zeil en springt bij indien noodzakelijk. De pauze is daarmee een echt team-effort; door en voor de gemeenschap. Er moet niks extra maar er is iets extra's en dat is erg fijn voor het draagvlak binnen het team. In de opleidings- en implementatiefase hebben we ook twee teamleden buiten onze vaksectie geworven, zodat we connectie hadden met het gehele team.

Voordat we begonnen met de eerste spelletjes op het plein aan te bieden, hebben we deze activiteiten ook aangeboden in de gymles. Dat heeft als voordeel dat de leerlingen de activiteiten al een beetje kennen, voordat ze deze buiten op het plein tegenkomen. Ook hebben we onze stagiairs vanuit het mbo en hbo mee laten draaien in dit project.

Participeren: terugblikken en vooruit kijken

Al met al participeren leerlingen graag als OBO Moves Coach. Het is een populaire taak waar veel kinderen op solliciteren. We experimenteren nu meer dan een jaar met deze vorm van leerlingparticipatie en dat bevalt goed. Dat betekent niet dat alles van een leien dakje gaat. Gelukkig maar; samenleven vraagt altijd om afstemming, een blijvende inspanning en flexibiliteit. Wij hebben gelukkig de support van een enthousiast management en een meedenkende Stichting Primair Onderwijs Utrecht, die durfde te experimenteren. Het proces van samen ergens achter staan, samen ergens vorm aan geven, blijft onvervangbaar.

We willen, als we naar de toekomst kijken, niet dat de taak van OBO Moves Coach zich alleen

Leerblad: Het stappenplan

Opzetten:

1. De OBO Moves Coach vraagt hoe en waar het spel moet worden uitgezet.
2. De OBO Moves Coach zet alle materialen klaar.
3. De OBO Moves Coach maakt een plek voor de wachtrij met een duidelijk begin

Uitleggen:

4. De OBO Moves Coach kent de spelregels.
5. De OBO Moves Coach weet of het spel Skills/Team Skills/Battle of Team Battle is.
6. De sportcoach praat luid en duidelijk en maakt oogcontact met de deelnemers.

Uitvoeren:

7. De OBO Moves Coach geeft minimaal 3 opstekers.
8. De OBO Moves Coach is streng als het moet en vriendelijk als het kan.
9. De OBO Moves Coach kan differentiëren als het nodig is.

Afbreken:

10. De OBO Moves Coach legt de materialen terug op de plek waar dit hoort.
11. De OBO Moves Coach controleert of er geen materiaal is achtergelaten.
12. De OBO Moves Coach meldt het als er materiaal kwijt of stuk is.

5

▲ Stappenplan: Het stappenplan voor de OBO-Move Coaches

beperkt tot uitvoerende taken. We willen naar een vorm toe, waarbij de coaches bijvoorbeeld ook mogen meebeslissen over de aanschaf van het buitenspeelmateriaal, de keuze voor een schoolsporttenu of over de invulling van het aanbod van de komende tijd. Ook op het gebied van service-learning zijn er genoeg plannen. Tot nu toe was ons aanbod beperkt tot groep drie tot en met acht. Maar ook op het gebied van bewegen met kleuters is er natuurlijk genoeg te bedenken.

Van participerende leerlingen wordt onze 'vil-lage' in ieder geval speelser en mooier!

Patrick Looijen is Bewegingsonderwijzer, Student master PESP, Vreedzame school specialist en werkzaam op SPO Utrecht/Openbare Basisschool Overvecht

Contact

patricklooijen@gmail.com

Kernwoorden

ouderparticipatie,
leerlingenparticipatie